

Bibliotekos pasiekimai 2022 m.

Biblioteka siekė užtikrinti maksimalų informacinį studijų aprūpinimą ir poreikius atitinkančių informacinių išteklių pasiūlą Universitete vykdomai mokslinei veiklai, stiprinti akademinės bendruomenės informacines ir mokslinės komunikacijos kompetencijas, plėtoti, kurti ir tobulinti modernią ir kokybišką bibliotekos infrastruktūrą, įgyvendinti atvirojo mokslo iniciatyvas Universitete.

2022 m. įgyvendintas Universiteto strateginio tikslo – užtikrinti visapusišką pagalbą ir paramą studentui, siekiant aukščiausių studijų rezultatų, priemonė – įdiegti naujos kartos bibliotekinių paslaugų platformą, plėsti atvirą prieigą prie bibliotekos fondų skaitmeninių, elektroninių informacijos išteklių ir spausdintų leidinių. Pradėta eksploatuoti naujos kartos bibliotekinių paslaugų platforma Alma (ExLibris), veikianti debesų kompiuterijos pagrindais. Ši platforma pakeitė per 20 metų naudotą bibliotekos informacijos sistemą Aleph (ExLibris). Per ataskaitinius metus buvo įsisavintos pagrindinės bibliotekinės paslaugų platformos (BPP) funkcijos. Atsirado galimybė bibliotekai valdyti ir elektroninius, ir skaitmeninius išteklius, duomenų bazes nuo jų užsakymo, įsigijimo iki prieigos vartotojams organizavimo, nebereikia rūpintis technine programine infrastruktūra, naujų versijų diegimu, darbuotojams ir vartotojams, per interneto naršyklę garantuojamas naujausios BPP versijos funkcionalumas. Kitos debesų technologija grįstos platformos galimybės: šiuolaikinė vartotojo sąsaja, į paslaugas orientuota architektūra, analitiniai įrankiai ir vizualizavimas, galimybė integruotis per atvirąsias programines sąsajas (Open API) ir kitus duomenų mainų protokolus su įvairiomis tiekėjų, leidėjų, Universiteto ir išorės sistemomis, darbuotojams nepriklausyti nuo konkrečios darbo vietos, nes galima dirbti ten, kur yra interneto prieiga.

Bibliotekos fondas 2022 m. sudarė beveik 1,7 mln. (1 692 438) spausdintinių (1 025 821) ir elektroninių (666 617) dokumentų. Ataskaitiniais metais atlikta 3,2 mln. veiksmų su informacijos ištekliais (paieškų, peržiūrų, atsisiuntimų). Palyginus su ankstesniais metais, per 30 proc. sumažėjo spausdintinių dokumentų išduotis. Tai tendencija, būdinga viso pasaulio akademinėms bibliotekoms. Kuo daugiau informacijos išteklių yra pasiekiami vartotojams elektroniniu formatu, tuo mažesnė spausdintinių informacijos išteklių panauda. Spausdintų išteklių išdavimo skaičius mažėjo, nes biblioteka vartotojams siūlė vis daugiau el. išteklių kolekcijų ir duomenų bazių, kurių turinys buvo nuolatos pildomas ir atnaujinamas, todėl vartotojas turėjo prieigą prie naujausio ir aktualiausio turinio. Lankytojų skaičius bibliotekos padaliniuose padidėjo 65 proc., o virtualių vartotojų apsilankymų bibliotekos interneto svetainėje ir kitose bibliotekos administruojamose svetainėse išaugo 8,5 proc., palyginus su 2021 m.

Beveik dvigubai išaugo bibliotekos organizuojamų mokymų (72 ak. val.) bendruomenei skaičius. Bibliotekos darbuotojai aktyviai įsijungė į Profesinių kompetencijų centro veiklą ir pravedė 3 mokymus bendruomenei apie atvirąjį mokslą ir mokslo tyrimų duomenų valdymą bei grobuoniškus žurnalus. Informacinėms ir mokslinės komunikacijos kompetencijoms ugdyti bendruomenei buvo prieinami 29 bibliotekos parengti vaizdo mokymai, pagalbos ar instrukcijos lietuvių ir anglų k. (iš jų 20 naujų ir atnaujintų dėl pasikeitusios BPP ir VDU CRIS versijos).

Po rekonstrukcijos, spalio mėn., pradėta eksploatuoti Centrinė bibliotekos knygų saugykla, sugrąžinti į atnaujintas ir išplėstas patalpas apie 200 tūkst. leidinių. Rekonstravus pastatą, vartotojams atidaryta V. Biržiškės biblioteka, kurioje instaliuoti 62 nauji kompiuteriai, L. Donskio bibliotekoje atnaujintos vartotojams 33 kompiuterizuotos darbo vietos. Dvi ŽŪA bibliotekos sujungtos į vieną – ŽŪA biblioteką, nes netoliese veikusios ŽŪA mokomosios literatūros bibliotekos poreikis kasmet mažėjo. Švietimo akademijos bibliotekai Vilniuje gruodžio mėnesį buvo suteiktas prof. pedagogės Meilės Lukšienės vardas.

Biblioteka kaip partneris pradėjo dalyvauti „Erasmus+“ programos KA2 strateginių partnerystės projekte „University libraries strengthening the academia-society connection through citizen science in the Baltics – LibOCS (Universitetų bibliotekos, stiprinančios akademinės bendruomenės ir visuomenės ryšį per piliečių mokslą Baltijos šalyse)“, 2021-1-EE01-KA220-HED-000031125. Projektui vadovauja Tartu universitetas.

Pagrindinis projekto tikslas – didinti visuomenės informuotumą ir įsitraukimą į piliečių mokslo veiklą Baltijos šalyse (Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje), integruoti piliečių mokslo ir atvirojo mokslo veiklas Baltijos šalių universitetuose, didinti universitetų bibliotekinių žinių mainus ir bendradarbiavimą. Piliečių mokslas (Citizen science) – viena iš atvirojo mokslo judėjimo veiklų, kai moksliniai projektai yra inicijuojami arba vykdomi padedant mėgėjams mokslininkams (piliečiams).

Ataskaitiniais metais parengti ir rektoriaus įsakymu Nr. 400 patvirtinti Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekos fondo apsaugos nuostatai, kurie reglamentuoja bibliotekos fondo apskaitą, gaunamų dokumentų priėmimą, jų ženklinimą ir įtraukimą į apskaitą, fondo patikrinimą, perdavimą, nurašymą kt. fondo apsaugos priemonės.

Mokslo ir meno veiklos rezultatų registravimas, kaupimas ir sklaida. Įgyvendinant Universiteto strateginiame plane numatytus tikslus ir uždavinius, susijusius su mokslo ir meno veiklų rezultatų kaupimu ir sklaida, atvirojo mokslo politikos įgyvendinimu, 2022 m. pradėta eksploatuoti technologiškai atnaujinta Universiteto mokslo valdymo sistemos (VDU CRIS) platforma CRIS 7. CRIS praplėstas naujais entitetais – mokslo duomenys ir mokslo įvykiai (renginiai). Įkeltas naujas CRIS objektas – Lietuvos standartizacijos departamento e. standartai.

2022 m. VDU CRIS sistemos vartotojai galėjo susipažinti su per 116 tūkst. (2021 m. – 109 tūkst.) sukauptų Universiteto publikacijų, žurnalų straipsnių, studijų baigiamųjų darbų, daktaro disertacijų, kitų leidinių metaduomenų įrašų. Publikacijų duomenų bazėje (PDB) sukaupta beveik 72 tūkst. (2021 m. – 69 tūkst.) mokslo publikacijų, recenzuojamų žurnalų straipsnių, knygų kolekcijoje – beveik 16 tūkst. (2021 m. – 13 tūkst.), o studijų baigiamųjų darbų, daktaro disertacijų (ETD) – per 23 tūkst. (2021 m. – 21 tūkst.) įrašų. CRIS viešinamo turinio augimo rodiklis yra vienas iš Universiteto kokybės rodiklių. Palyginti su 2021 m., CRIS turinio plėtros pasiekta reikšmė – 6,4 proc. (siekiama reikšmė 5 proc.). VDU CRIS talpykla kasmet gausiai turtinama ir visateksčiais dokumentais. Iš viso talpykloje jau sukaupta beveik 39 tūkst. (2021 m. – 35 tūkst.) visateksčių dokumentų (657 e. knygos, 51 e. žurnalo archyvas, beveik 15 tūkst. straipsnių, per 23 tūkst. ETD ir 35 duomenų rinkiniai). 83 proc. šioje talpykloje saugomų visateksčių dokumentų yra laisvai prieinami internete, 7 proc. pasiekiami institucijos intranete. Ataskaitiniais metais talpykla papildyta per 4 tūkst. visateksčių dokumentų (36 e. knygų, 2,3 tūkst. e. straipsnių, 1,9 tūkst. ETD, 35 mokslinių tyrimų duomenimis). VDU CRIS sukurta per 7 tūkst. mokslininkų profilių, iš jų 1,7 tūkst. yra dabar aktyvių Universiteto darbuotojų ar studentų. 42 proc. mokslininkų profilių yra su užpildyta detalioja informacija apie jų profesinę, mokslinę pedagoginę kvalifikaciją, pripažinimą, apdovanojimus, dalyvavimą organizacijose, kviestines paskaitas, dėstomus dalykus ir kitas veiklas. 2022 m. mokslininkų profiliai buvo papildyti ir mokslometriniais duomenimis (citavimų skaičiais, h-indeksu) iš Scopus duomenų bazės. Su Web of Science mokslometrine informacija VDU CRIS vartotojai mokslininkų profiliuose galėjo susipažinti nuo 2021 m. Ataskaitiniais metais CRIS sistemoje buvo galima peržiūrėti 837 Universiteto vykdomų projektų informaciją, susipažinti su 169 padalinių ir 44 mokslo klasterių aprašais. Pradėta kaupti informacija ir apie VDU vykčius mokslo renginius/įvykius. Per ataskaitinius metus buvo galima susipažinti su beveik 500 įvykių, konferencijų, parodų, diskusijų ir kitų renginių informacija. Per 2022 metus VDU CRIS portalą aplankė 273,4 tūkst. vartotojų, jie atliko per 1,4 mln. veiksmų (921,5 tūkst. įrašų peržiūrų, 483 tūkst. visateksčių dokumentų atsiuntimų). Lietuvos vartotojų peržiūrų skaičius – 761 tūkst., užsienio – 106 tūkst., atsiuntimų – iš Lietuvos 335 tūkst., iš užsienio šalių – 132 tūkst.